

Zelhemse studieclub beoordeelt alternatief voor maïs

Meer koesaldo met ontsloten graan

Door graan te behandelen met natronloog krijg je een product dat kan concurreren met bestendig zetmeel uit maïs. Een studieclub uit het Achterhoekse Zelhem bestudeerde het pittige product, dat als goedkoop krachtvoer kan worden beschouwd.

De opbrengst van snijmaïs valt dit jaar tegen, als plensregens de bodem hebben dichtgeslagen. Herbert Beeftink ziet de gevolgen ervan om zich heen, nabij de bebouwde kom van het dorp Zelhem (GD). Zelf heeft hij heel goede maïs, die hoger dan drie meter reikt. „Het is maar een halve hectare“, tempert hij de oogstverwachtingen. Want ook bij hem stonden de plassen in het land, midden in

de zomer. Bovendien heeft hij net als vele anderen areaal ingeleverd.

Minder maïs

Om aan de derogatieregels te voldoen is hij in een paar jaar tijd van 30 naar 20 procent gras teruggegaan. Reden voor de Zelhemse studieclub, waar hij lid van is, om kennis te maken met ontsloten tarwe. Een product dat

coöperatie AgruniekRijnvallei op de markt brengt. Specialist Raymond Krabbenborg doet uit de doeken wat het is, hoe het werkt en wat de voor- en nadelen zijn. Door de Zelhemse kermis is de groep niet groot. Precies goed om in het tuinhuis met een aangenaam nazomeravond briesje er eens goed voor om de tafel te gaan zitten. Herbert en Jolanda Beeftink weten het de gasten naar de zin te maken op hun Weidebosch wellness boerderij.

„Hoe meer krachtvoer je voert, hoe meer liters en hoe hoger het koersaldo”, aldus Raymond Krabbenborg van AgruniekRijnvallei, „het quotum is verdwenen, sturen op koersaldo is daarom nu het credo. De kosten per liter melk zijn niet meer bepalend.”

Krabbenborg legt uit dat ontsloten graan prima past bij zijn organisatie, want in Doetinchem aan de Oude IJssel neemt AgruniekRijnvallei granen en CCM in. Voer getoetst door voederwaarde.nl en dat veelal uit Duitsland komt. De granen zijn relatief goedkoop. Er kleeft wel een nadeel aan. De energie in tarwe (1.200 VEM, 120 DVE) verteert snel. Pensverzuring dreigt als de koe onvoldoende herkauwt. Door graan te ontsluiten met natronloog bestaat dat gevaar niet meer en kun je tot wel zes kilo per koe per dag voeren, legt Krabbenborg uit. Dankzij de natronloog daalt de pH in de pens niet, maar stijgt die juist. Het natronloog buffert de pens, vergelijkbaar met de werking van natriumbicarbonaat.

Pittig product

De groep hoort het verhaal instemmend aan. Maar dan mikt Krabbenborg zakjes ontsloten graan op tafel. Lammert Teunissen trekt een zakje open en steekt zijn neus erin. Een logische reactie. „Oef, wat stinkt dat spul”, roept hij. Het blijkt dat natronloog geen middel is dat de smakelijkheid van het graan vergroot. Door de basische werking verdwijnt het vlies om de graankorrel, waardoor de inhoud ontsloten wordt. Maar het sterk basische karakter van natronloog vergt wel een gebruiksaanwijzing. Herbert Beeftink: „Dit kun je zeker niet zo los door het gras voeren, lijkt me. Misschien dat het samen met bierbostel wel kan?” Krabbenborg verzekert dat het gemengd gevoerd in een compleet rantsoen met gras en maïs geen enkel punt is. Dan vind je er bij wijze van spreken niets van terug. Wel vraagt de bereidingswijze van het ontsloten graan de nodige kunde. „Veehouders kunnen het zelf doen op hun eigen erf, maar wij hebben er ervaring mee, weten wat de risico's zijn van natronloog en zorgen voor constante kwaliteit. Meng je niet goed, dan is het product niet homogeen en ontstaan er verteringsproblemen”, aldus Krabbenborg. Op het boeren erf is het product enkele maanden houdbaar, mits het binnen op een droge plaats wordt bewaard. Buiten in een slurf kan ook. De kosten die de voerfabrikant berekent voor het ontsluiten van graan bedragen 5 tot 7 cent per kilo. „Als je het zelf moet doen, gaat er veel werk in zitten”, denkt Mart Jan Evers. Bovendien kan lang niet iedereen een volle vrachtwagen tegelijk bestellen, waardoor het lonend zou kunnen zijn om het zelf te doen.

Vertering in darmen

„Kun je graan niet gewoon los voeren met extra natriumbicarbonaat erbij?”, vraagt Carel Massink zich af die snel rekent. „In ons krachtvoer zit ook extra graan verwerkt.”

Dat raadt Krabbenborg niet aan, al wordt het wel gedaan. Het risico op onverteerde graankorrels is te groot. Juist daarom wordt de tarwe behandeld met natronloog. Mart Jan Evers ziet wel mogelijkheden om graan eerst te pletten en dan in combinatie met extra natriumbicarbonaat te voeren. Maar het product dat de voerfabrikant maakt, biedt zekerheid.

„Het is goedkoop krachtvoer”, concludeert Herbert Beeftink, die desondanks nog niet meteen besluit om een deel van de bierbostel of maïs in het rantsoen te gaan vervangen. Bierbostel kun je ook niet één op één vergelijken met ontsloten graan, omdat bierbostel veel meer vet bevat, legt Krabbenborg uit. Ontsloten graan bevat veel meer energie, die dankzij de natronloog op darmniveau wordt verteerd. „Maar kun je het dan wel vergelijken met bestendig zetmeel uit maïs?”, vraagt Carel Massink zich af. „Hoogproductieve koeien hebben bestendig zetmeel uit maïs nodig. Het liefst 50 procent van het totale (ruwvoer)rantsoen voor hoogproductieve koeien moet uit zetmeelrijke maïs bestaan.”

Meer melken

Maar dat wordt nu juist steeds lastiger, vanwege de aangescherpte derogatieregels. Het is óf snijmaïs aankopen, óf ontsloten graan in plaats daarvan gaan voeren, is het betoog van Krabbenborg. „Melkproductie wil je niet inleveren. In het quotumtijdperk was het minder lonend om een melkdrijvend rantsoen te voeren”, legt hij uit. „Vroeger draaide het om de kosten per liter melkquotum. Nu gaat het om het koersaldo. Hoe meer krachtvoer je voert, hoe meer liters en hoe hoger het koersaldo”, rekt hij voor. Precies de reden waarom er het afgelopen jaar maar liefst 12 procent meer gemolken is, toen de melkprijs daalde. Lammert Teunissen vindt de inschatting van het effect van extra krachtvoer (achtigen) te optimistisch. Bovendien worden de bijkomende kosten van een hogere melkproductie, bijvoorbeeld dierenartskosten, niet meegeteld. Carel Massink: „Meer liters betekenen ook donnere melk.” De berekening wordt niet voor zoete koek geslikt. Krabbenborg: „Het gaat er mij om dat je er over nadenkt. Het quotum is verdwenen. Sturen op koersaldo is nu het credo. De kosten per liter melk zijn niet meer bepalend.”

Melkregulering

Dit jaar was de melkaanvoer in augustus het laagst, maar de melkproductie en het eiwitgehalte zullen de komende tijd weer gaan stijgen. Want de hittestress is voorbij. En het weidegras dat er nog is gegroeid,

Copyright foto

Mart Jan Evers

„Zelf graan ontsluiten veel werk.”

Copyright foto

Carel Massink

„Bestendig maïszetmeel noodzakelijk.”

Copyright foto

Herbert Beeftink

„Ontsloten graan goedkoop.”

Copyright foto

Lammert Teunissen

„Ontsloten graan stinkt.”

Copyright foto

Raymond Krabbenborg

„Je kunt wel zes kilo per dag voeren.”

wilden de koeien niet best meer vreten, zo blijkt. En de stalperiode komt eraan, die staat bekend om een hogere melkproductie. EU-melkregulering houdt de mannen niet bezig, nu de melkprijs weer stijgt richting de 30 cent. Misschien gaat het gas er wel weer op, zoals AgruniekRijnvallei aanraadt. Hoe je voorkomt dat melkveeouders met z'n allen de markt vervolgens weer bederven, daar heeft niemand een antwoord op. ■

Natronloog

Natronloog is de benaming voor de waterige oplossing van natriumhydroxide (NaOH). De oplossing is zeer basisch en corrosief. Natronloog is een nevenproduct van de chloorindustrie. Aangezien de behoefte aan chloorgas aanzienlijk groter is dan de vraag naar natronloog, wordt het natronloog vaak deels geloosd. Dit levert in verdunde toestand als regel geen milieuschade op. Natronloog kan ook gevormd worden door natriumoxide te laten reageren met water. Natronloog wordt onder meer gebruikt voor de verzeeping van vetten, bij reiniging en ontstopping. Verder is het een veelgebruikt middel om de pH in te stellen. Natronloog is sterk corrosief voor de huid en de ogen. Contact met de huid leidt tot weefselbeschadiging, roodheid, jeuk en ernstige brandwonden. Contact met de ogen kan leiden tot gezichtsvermindering en blindheid (bron: Wikipedia).